VETOOMUS 20.11.2026

Uskonnon opetuksen puolesta

Kannatamme nykyisen katsomusopetuksen säilyttämistä ja sen edelleen kehittämistä. Vastustamme yhteiseen katsomusopetukseen siirtymistä, sillä:

1. Nykyinen malli takaa uskonnonvapauden ja turvaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisen oikeuden omaan uskontoon ja kulttuuriin.

2. Suomen Ekumeeninen Neuvosto vastustaa kannanotossaan (2026) kaikille yhteiseen katsomusaineeseen siirtymistä, sillä se heikentää lapsen oikeutta omaan uskontoon ja kulttuuriin.

3. Oman taustan ymmärtäminen vahvistaa lapsen identiteettiä ja luo turvallisen pohjan muiden kulttuurien kohtaamiselle ja kunnioittamiselle.

4. Aito ja tasapuolinen dialogi on mahdollista vasta, kun oppilas tuntee omat juurensa ja ymmärtää arvojensa taustat.

5. Uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetus suomalaisen opetussuunnitelman mukaisesti tukee kotoutumista, edistää yhteiskuntaan sopeutumista ja ehkäisee radikalisoitumista.

6. Ruotsissa ja Norjassa yhteiseen katsomusaineeseen siirtyminen on tutkimusten mukaan kaventanut oppilaiden katsomuksellista itsetuntoa, taannuttanut kykyä keskusteluun ja toisintanut stereotypioita.

7. Säästöjä suunniteltaessa tulee kiinnittää huomiota pitkän aikavälin vaikutuksiin. Säästäminen uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksesta voi johtaa katsomukselliseen juurettomuuteen ja identiteetin murenemiseen, yhteiskunnan polarisoitumiseen, syrjäytymisen lisääntymiseen ja kotoutumisen epäonnistumiseen.

Perustelut:

1. USKONNONVAPAUS JA LAPSEN OIKEUDET

Nykyinen malli takaa sekä positiivisen uskonnonvapauden (oikeus oppia omaa perinnettä) että negatiivisen uskonnonvapauden (oikeus olla osallistumatta uskonnolliseen opetukseen).

YK:n lapsen oikeuksien sopimus turvaa lapselle oikeuden omaan kulttuuriin, kieleen ja uskontoon. Myös Suomi on ratifioinut tämän ihmisoikeussopimuksen ja sitoutunut edistämään oikeuksia mm. koulutuksen keinoin. Positiivinen uskonnonvapaus toteutuu vain, jos lapsella on oikeus tutustua ja oppia omasta uskonnostaan.

Siirtyminen uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksesta yhteiseen katsomusaineeseen kaventaisi uskontojen sisältöjä, jolloin lapsen oikeus omaan kulttuuriin ja uskontoon heikkenee. Jos yhteisestä katsomusaineesta yritetään tehdä täysin neutraali, päädytään usein tilanteeseen, jossa aine opetetaan sekulaarin humanismin tai ateismin näkökulmasta.

2. LAAJA TUKI NYKYMALLILLE

Suomen Ekumeeninen Neuvosto näkee, ettei positiivinen uskonnonvapaus toteudu yhteisen katsomusaineen kautta. Lisäksi se korostaa, että oman katsomuksellisen taustan ja perinteen tuntemus on toisin uskovan kunnioittamisen, ekumenian ja uskontojen välisen yhteistyön perusta.

Suomen Ekumeeniseen Neuvostoon kuuluu 11 jäsenkirkkoa ja viisi tarkkailijajäsentä, mukaan lukien Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Suomen ortodoksinen kirkko, Katolinen kirkko Suomessa sekä merkittävimmät vapaat suunnat.

3. IDENTITEETIN RAKENTUMINEN

Oman katsomusaineen opetus tukee lapsen identiteetin rakentumista perusopetuksen yleisten tavoitteiden mukaisesti. Uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetuksen avulla lapsi voi ymmärtää perheen perinteitä, kulttuurista taustaa sekä kokea turvallista kuulumisen tunnetta. Tarpeeksi syvälle menevä opetus antaa lapselle käsitteitä ja vertauskuvia suurten elämänkysymysten, kuten moraalin ja arvojen pohdintaan. Kun lapsi saa välineet oman taustansa sanoittamiseen ja ymmärtämiseen, hänen minäkuvansa ja itsetuntonsa vahvistuvat.

Vahva identiteetti toimii siltana muiden ihmisten ja kulttuurien kohtaamiseen. Kun lapsi tuntee oman katsomuksensa, hänen on helpompi ymmärtää ja kunnioittaa myös muiden uskontojen ja kulttuurien erilaisuutta ilman, että hän kokee niitä uhkana.

4. DIALOGIN LISÄÄMINEN

Kaikille yhteistä katsomusainetta on perusteltu erilaisten katsomusten ymmärtämisen ja dialogin lisäämisen tarpeella. Käytännössä dialogi vaatii sen, että osapuolilla on vahva pohja ja ymmärrys omasta katsomuksestaan. Jos oppilaille opetetaan kaikille samaa, pintapuolista yleistä uskontotietoa ilman mahdollisuutta syventyä omaan perinteeseen, oppilaan ymmärrys omasta äänestä ja mahdollisuus käydä dialogia katoavat.

Käytännössä kaikille yhteinen katsomusaine ajautuu helposti enemmistökulttuurin ehdoilla toimivaksi, jolloin se ei lisää tasavertaista dialogia, vaan heikentää moniäänisyyttä. Mikäli vähemmistöön kuuluva oppilas kokee, että hänen vakaumustaan käsitellään luokassa väärin tai pintapuolisesti, synnyttää se helposti vastakkainasettelua. Tämä heikentää vähemmistön luottamusta yhteiskuntaan ja lisää kokemusta ulkopuolisuudesta sekä vaatimusta oman identiteetin häivyttämisestä.

5. YHTEISKUNTAAN INTEGROITUMINEN

Sekä sisäministeriö että opetus- ja kulttuuriministeriö ovat todenneet, että oman uskonnon opetus tukee kotoutumista, vähentää radikalisoitumisen riskiä ja ehkäisee syrjäytymistä. Selvitysten mukaan uskonnon tai elämänkatsomustiedon opetus tukee vähemmistöjen kulttuuri-identiteettiä ja yhteiskuntaan ankkuroitumista huomattavasti paremmin kuin kaikille yhteinen katsomusaine. Esimerkiksi Ukrainasta tulleille pakolaisille oman katsomusaineen tunti on ollut paikka, jossa vieraassa maassa oleva on voinut tuntea ja kokea samanlaisuutta ja yhteenkuuluvuutta.

Oman uskonnon opetus on myös ennaltaehkäisevää turvallisuustyötä. Vähemmistöuskontojen opetuksessa asioita tarkastellaan suomalaisen opetussuunnitelman kautta. Uskonnon sisältöjä

peilataan suomalaisiin arvoihin, kuten demokratiaan, ihmisoikeuksiin ja tasa-arvoon. Näin lapsi oppii sovittamaan uskonnon ja suomalaisen yhteiskunnan jäsenyyden luontevasti toisiinsa. Mikäli uskontoa saa opiskella avoimesti ja kriittisesti osana suomalaista koulujärjestelmää, vähenee riski sille, että oppilas hakee katsomuksellisen tiedon pelkästään virallisen yhteiskunnan ulkopuolelta tai suljetuista yhteisöistä.

6. ESIMERKIT POHJOISMAISTA

Ruotsissa siirryttiin kaikille yhteisen uskontotiedon opetukseen vuonna 1969. Uudistuksen tavoitteena oli lisätä tasa-arvoa. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että muutos vakiinnutti uskonnottomuuden tai ateismin ainoaksi sosiaalisesti hyväksytyksi normiksi, minkä vuoksi oppilaat usein jättävät vakaumuksensa ilmaisematta leimautumisen tai kritiikin pelossa. Uudessa oppiaineessa uskontoja ei ole kyetty käsittelemään tarpeeksi syvällisesti, jolloin aito ymmärrys perinteiden sisäisestä logiikasta ja merkityksestä on jäänyt uupumaan. Muutoksen myötä oppilaiden kyky henkilökohtaiseen pohdintaan on heikentynyt, kyky syvälliseen keskusteluun on romahtanut ja opetus on toisintanut olemassa olevia ennakkoluuloja. Tämä kehitys on edistänyt uskontosokeutta, jolloin uskonnon ja katsomusten merkitystä yksilöille, yhteisöille ja yhteiskunnalle ei enää tunnisteta.

Norjassa siirryttiin vuonna 1997 kaikille yhteiseen katsomusoppiaineeseen. YK:n ihmisoikeuskomitea totesi vuonna 2004, että Norjan oppiainemalli rikkoi kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevaa kansainvälistä yleissopimusta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin linjasi vuonna 2007, että Norjan silloinen katsomusaine rikkoi Euroopan ihmisoikeussopimuksen lisäpöytäkirjan mukaista oikeutta koulutukseen ja uskonnonvapauteen. Oppiaineen sisältö on Norjassa yhä edelleen jatkuvan poliittisen ja yhteiskunnallisen kiistelyn kohteena. Se ei saavuta kumpaakaan tavoitteistaan; se ei kykene juurruttamaan oppilaita norjalaiseen kristilliseen kulttuuriperintöön eikä opettamaan neutraalia, kriittistä ja objektiivista uskontotietoa.

7. MAHDOLLISEN SÄÄSTÖTOIMENPITEEN PITKÄN AIKAVÄLIN KUSTANNUKSET

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä esitti toimenpide-ehdotuksia, joilla perusopetuksen järjestämisessä saataisiin säästöjä tulevalla hallituskaudella. Yksi ehdotuksista koski uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetusta:

"Siirrytään yhdenvertaisuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi ja kustannusten hillitsemiseksi uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksessa eri oppimääristä kaikille yhteiseen katsomusaineeseen." (Perusopetuksen järjestäminen murroksessa: Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä tarkastelevan työryhmän loppuraportti, 2026.)

Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö on nimittänyt selvityshenkilöt tekemään yhteistä katsomusainetta koskevan selvityksen. (Yhteistä katsomusainetta koskeva selvitys, Hankenumero OKM016:00/2026.)

Säästökohteita hakiessa tulee kiinnittää huomiota myös pitkän aikavälin vaikutuksiin, jotka uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetuksen osalta koskevat lasten ja nuorten hyvinvointia ja yhteiskuntaan integroitumista. Yhteiseen katsomusaineeseen siirtymisestä saatavat säästöt ovat vähäisiä verrattuna niiden ongelmien hintaan, joita muutos voi aiheuttaa.

Ylienkeli Mikaelin kirkon ystävät ry

Tutustu taustoihin:

YK:n lapsen oikeuksien sopimus
https://lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-sopimus/

Suomen Ekumeenisen Neuvoston kannanotto yhteiseen katsomusaineeseen (2026)
https://ekumenia.fi/kannanotto-koulujen-yhteiseen-katsomusaineeseen/

Tutkimustuloksia Ruotsista; Kittelmann Flensner, K. (2015) *Religious Education in Contemporary Pluralistic Sweden*. Doctoral dissertation, University of Gothenburg.
https://www.researchgate.net/publication/286918684_Religious_Education_in_Contemporary_Pluralistic_Sweden

Tutkimustuloksia Norjasta; Johannessen, E. (2022) Contesting religious boundaries at school: A case from Norway.
https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/20503032211044431

Perusopetuksen järjestäminen murroksessa: Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä tarkastelevan työryhmän loppuraportti (2026)
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/f6fb0e0f-6d20-4f2b-95f7-d66dc3d6485f

Yhteistä katsomusainetta koskeva selvitys (2026)
https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM016:00/2026